

na psihoanaliza neutrališe neurozu, ali i stvaralački napon kod umetnika, tako odveć akademsko uhlebije često od autora izvrsne prve knjige pesama stvara samozadovoljnog i nezanimljivog profesorčića-stihoklepeca. Skolske i kulturne ustanove plaćaju velike honorare za recitale poezije — od sto dolara naviše za nastup. Uglavnom je honorar od recitala ustavljen dopunski prihod za pesnike. Ali ima i izuzetaka. Ginzberg nikada ne postavlja pitanje honorara, vrlo često čita svoje pesme besplatno, ali zna se da on može bez ustezanja da kaže: „Gospodo, treba mi hiljadu dolara” i da bude siguran da će ih dobiti. Jednostavno zato, jer organizator zna da od nekoliko hiljada ljudi (koliko ni jedan drugi pesnik ne može da privuče) može da skupi i mnogo veću svotu. S druge strane, njujorški pesnik Edvard Fild, kome književna reputacija omogućuje da traži najmanje 250 dolara za program, izdržava se gotovo isključivo od recitala, taman na granici godišnjih prihoda iznad koje se plaća porez.

IZDAVAČI I PUBLIKA

Za američke pesnike danas izdavačka barijera praktično ne postoji. Svako može da bude svoj izdavač. Tokom ove decenije došlo je u Americi do tzv. „mimeografske revolucije” — sredstva umnožavanja su postala vrlo jeftina i svakom pristupačna i pesnik može lako da umnoži svoje pesme na geštetneru ili sličnoj spravi u nekoliko stotina primeraka. U nekim velikim gradovima (naročito u San Francisku i Njujorku) postoje specijalizovane knjižare za prodaju „malih časopisa” za književnost i vlastitih izdanja još neafirmisanih pesnika. Pesnik donosi svoju „robu” i knjižar ja otkupljuje. Zainteresovana publika može da nađe šta želi ili o čemu i ne sanja, a može i da se pretplati na neki od časopisa koji niču na sve strane.

Ipak, to ne znači da se u Americi poezija masovno čita. Za ogromnu većinu Amerikanaca ona kao i da ne postoji. Ali uvek će se na dvesta miliona naći hiljadu ljudi koji će dati dva dolara, koliko prosečno staje knjiga pesama u papirnom povezu i time pokriti troškovi izdavanja, iako od objavljivanja poezije ni tamo nema profita.

Što se tiče romana i dokumentarno-komentatorske proze („nonfiction”), bestseleri se u Americi proizvode kao i svaka druga roba. Ako izdavač odluči da od jedne knjige napravi bestseler, on prvo stavlja u pokret ogromnu reklamnu mašineriju; uspeh će biti srazmeran novcu ulozenom u reklamu. Zatim se pojavi skupo izdanje u manjem tiražu i tek iza njega poplava izdanja u papirnim koricama. Stotine hiljada primeraka, nekad i preko miliona, razgrabe se za kratko vreme. Pri tom je malo ko imao kad da čuje od drugog da je knjiga dobra; presudni stimulus je reklama. Tako se rađa bestseler i brzo vraća uloženi novac. Nakon toga, knjiga može da padne u zaborav ili da osvoji svet — poneki bestseler ima i trajniju književnu vrednost.

Ovi podaci i zapažanja o savremenoj američkoj poeziji samo su isečak viđen iz neposredne blizine. Pored spomenutih opštih tendencija, trebalo bi posebno govoriti o grupi pesnika, na čelu sa Garijem Snajderom (Gary Snyder), koji se nadovezuju na Ginzberga i teže romantičnoj asimilaciji kulture severnoameričkih Indijanaca i indijske religiozne mistike; o grupi „Blak Mauntin” (Black Mountain), koja najekstremnije odbacuje englesko nasleđe i istražuje američko iskustvo i govorni idiom; o kapriciozno-urbanom „Njujorškoj školi” pesnika i konkurentskoj njujorškoj grupi „pesnika dubinske slike”; najzad, o značajnim pojedincima koji pobijaju sva uopštavanja — Džejmzu Dikiju (James Dickey), sa njegovom južnjačkom rečitošću i nepostidjenim istraživanjem rasizma i militarističkog sadizma, ili o Vilijamu Mervinu (William S. Merwin), „nesvrstanom”, rafiniranom pesniku individualne i kolektivne američke duše. Možda se nacionalna kultura i literatura SAD tek rađa, možda je cena njene fluidne vitalnosti efemernost i brzi zaborav, ali nekako čoveku srce brže zakuca pred njenim šarenim izobiljem.

mart ogen

studija br. 3, ali i „američki integral“

Sedeo sam na obali Meksičkog zaliva
i razmišljao.

Voda.

Lišće.

Srećko Kosovel.

I talasi, talasi, dvadeset hiljada kilometara.

Ljubljana. Bela beda.

I Srećko Kosovel

i Meksički zaliv, Hart Crane, talasi.

Dvadeset hiljada kilometara. 1826. 1932.

(Samoubistvo. Talasi.

Hart Crane, i voda.

Beda.

Sedeo sam dakle na obali Meksičkog zaliva

(i — — —

gledao otvorenim očima.

— Joj, kako je divno odveć, kako je toplol

— I voda, tako ugodno toplal

Hej, hej, hej! Dajje mi molim vas —

tako ugodno toplal

Mir!

Mir?

Šta? Toplo? Topla voda?

Ah, da, toplomer!

Moždani.

Mož

dani
top (lo la)
mir. (la mer)

TOP ČOVEK.
TOP MIR.
MOŽDANI.

Šta sam ti rekao,
umiranje je kao —
Morbidan? Ja pa morbidan?
Razume se da sam morbidan,
šta
mi drugo preostaje, a? O! (Ništa.)
Morbidan, nego šta!
Mart Ogen, M(etar) i O(samdeset) morbidnosti.
Metar i osamdeset, tako piše u ličnoj karti.
Metar i osamdeset, Mutavac Osojski, Miloš
(Obrenović i —

i Modna oblačila. M.O.

Ali, za ime božje, ja
ipak umirem.
S. O. S. umirem!
Requiscat in pace. O. (Ti i tvoja latinština!)
Ne, spasa nema.
Nema i nema, i kvit. Spasa.
Nikakvog.
O tela, O drveće, O uši!
O pućena smrti, O smrti mesa (ili duha.) (Duha
(nema.)

O pućena smrti svakog meseca. O mesećna smrti.
(U mesećin’.

I Mesec, O i Mesec na nebu, romantika.

Na nebu.

Na.

Ne.

Bul

Haha!

O tempora, O mores!
— Šta? Ne možeš? Ne budi lucprdsti, budi
produhovljen! A? Pa znaš, Bog, Ideje, Borba...
A? I TAKO DALJE!

Jer samo lo nešto vredi, shvataš li,
da čovek ima ideje,
da se uključi u neki pokret,
da negde bude ukljućen.
Shvataš li sad?
A? I TAKO DALJE!
O moj bože, kakve budale!

— Gospode, smiluj se

— Hriste s

— miluj

— se.

Pa da.

Bilo koji Gospode. Ma bio trupćina. Ili nitkov.

Važno je da si na vrhu, a ne dole.

Dada, Gospode. Smiluj se.

I Hriste. Smiluj se. Bilo šta bilo ko.

Đavo ili pandur, Gospod ili Hrist.

Ili fašist.

Ili nudist, rasist, budist, komunist, kubist, trapist!

Istististist, svjedno ko, samo se smiluj.

Ist. Sit.

Važna je korist.

Srećko Kosovel, 1904—1926.

Hart Crane, 1899—1932.

Beda.

Beda.

I onda pad.

Skok.

Talasi.

Zašto si svoj zlatni čin pustio u moćvaru?

O i more, more, Hart Crane, Srećko Kosovel,
more, more, dvadeset hiljada kilometara,
i talasi, integrali,
i bez ćuna.

Gospod

se

smilova

sebi.

Metar i osamdeset morbidnosti,
morski psi,
želeli bi
da te
upoznaju:
GRRRRRRRRRR.

Gorko grlo grab.